

Bolesť je súčasťou nášho bytia od narodenia. Je životne dôležitá ako náš osobný strážca. No vždy, keď ju pocítíme, ak nie sme masochisti, máme snahu sa jej zbaviť. A keď sa stane chronickou, zoberie nám radosť zo života.

Chronická bolesť nie je symptóm chronického ochorenia, „je to choroba nervového systému, ktorá musí byť účinne liečená nezávisle od vyvolávajúceho ochorenia“. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie bolesť môže zabíjať. Ale dokonca aj vtedy, ak nezabíja, má závažné sociálne dôsledky, je najväčším neriešeným zdravotníckym problémom celého sveta a aj Európskej únie. Je veľmi dôležité **zviditeľniť chronickú bolesť** ako hlavnú príčinu utrpenia, ktorá zhoršuje kvalitu života; ako podceňovaný dôsledok rakoviny a jej liečby, starnutia, traumatických poškodení, nervových ochorení či chronická pooperačná bolesť pri neadekvátnej liečbe akútnej bolesti. Mala by byť výzvou a dôvodom na zmenu liečby u pacientov aj ich lekárov, no aj pre zdravotnícke a poisťovacie systémy, stratégie zdravotníckej politiky štátov.

Epidemiologické štúdie ukazujú, že chronická bolesť je veľmi častá u starých ľudí, trpí ňou 80 % žien a 50 % mužov nad 70 rokov. Nie je to len exkluzívny problém starých ľudí, je to nepoznaná epidémia. Posledná štúdia, ktorá zahnovala 46 000 dospelých ľudí z 15 európskych krajín, ukázala, že 19 % z nich malo strednú až silnú chronickú bolesť, ktorá vážne obmedzovala kvalitu ich sociálneho a pracovného života. Prácu stratilo 19 % z nich, 13 % muselo zmeniť zamestnanie pre bolesť, 60 % muselo pre bolesť navštíviť lekára 2- až 9-krát za posledných 6 mesiacov. Len 2 % z nich boli liečení u špecialistov na liečbu bolesti – algeziológov. Podľa Eurobarometra zdravia publikovaného v septembri 2007 druhá najčastejšia príčina dlhodobej liečby je bolesť muskulo-skeletálneho aparátu, incidencia je od 11 % (Francúzsko) po 39 % (Rakúsko), incidencia na Slovensku je 36 %. Demograficky sa problém zhoršuje vekom, 27 % tvoria ľudia nad 55 rokov, kým u 15- až 24-ročných je to len 7 %. Častejšie sú postihnuté ženy 28 % než muži 17 %. U ekonomicky aktívnej populácie je dvakrát častejším dôvodom dlhodobej liečby u robotníkov ako u riadiacich pracovníkov (20 % oproti 10 %). Chronickú bolesť malo 25 % opýtaných, ktorá podstatne obmedzovala ich každodenné aktivity. Najčastejšou lokalizáciou bola bolesť dolného chrbta (9 %) a bolesť horného chrbta (6 %).

Chronická bolesť je drahá nielen pre pacienta a jeho rodinu v dôsledku dlhodobej práceneschopnosti a invalidity, ale aj pre spoločnosť a jej ekonomiku. Z dôvodu chronickej bolesti prichádza Európa o 500 miliónov pracovných dní ročne a jej ekonomiku to stojí viac ako 34 biliónov eur.

Aktivity IASP, EFIC a SSŠLB

V septembri 2010 bola z iniciatívy IASP prijatá **Montrealská deklarácia**, ktorá považuje liečbu chronickej bolesti za základné ľudské právo. Na zabezpečenie týchto práv je potrebné zaistiť nasledovné povinnosti: (1) Povinnosťou vlád a zdravotníckych inštitúcií je vybudovať taký zdravotnícky právny systém, ktorý dokáže zabezpečiť adekvátnu dostupnosť kontroly bolesti pre všetkých ľudí s chronickou bolesťou. (2) Povinnosťou všetkých zdravotníkov, ktorí liečia pacientov, je odporučiť im takú možnosť liečby bolesti, ktorá im zabezpečí dostupnosť kompetentnej starostlivosti špecialistov – algeziológov. Nezabezpečenie takejto starostlivosti a liečby musí byť posudzované ako porušenie základných ľudských práv každého človeka.

V máji 2011 sa na pôde Európskeho parlamentu v Bruseli konal z iniciatívy EFIC II. SIP (Societal Impact of Pain – Vplyv bolesti na spoločnosť). Výsledkom je „**Road map for action**“ formulovaná ako výzva pre inštitúcie a vlády jednotlivých krajín EÚ: (1) Aby si uvedomili, že bolesť je limitujúci faktor kvality života a mal by sa stať najvyššou prioritou každého národného zdravotníckeho systému. (2) Oboznámiť pacientov, ich rodiny a zdravotníkov o možnostiach diagnostiky a liečby bolesti. (3) Zlepšiť informovanosť o zdravotníckom, finančnom a sociálnom vplyve bolesti a jej liečby na pacientov, ich rodiny, zdravotnícke inštitúcie, poisťovacie spoločnosti, zamestnávateľov a zdravotnícky systém. (4) Zdôrazniť význam prevencie, diagnostiky a liečby bolesti, hlavne medzi zdravotníkmi prostredníctvom zlepšenej edukácie. (5) Posilniť základný výskum bolesti ako prioritou EÚ programu. (6) Ustanoviť EÚ – platformu na porovnávanie pokrokov v jednotlivých krajinách. (7) Využiť EÚ ako základňu na monitorovanie liečby bolesti, služieb, odporúčení, harmonizovať a kontrolovať liečbu bolesti a jej význam na kvalitu života občanov EÚ.

V máji 2012 sa pod garanciou EFIC bude konať **III. SIP v Kodani**, kde budú diskutované aj doterajšie výsledky „Road map of pain“.

Európsky a svetový rok boja proti bolesti 2011 – 2012 je v súčasnosti venovaný dvom témam: „Bolesť chrbta“ v Európe a „Bolesť hlavy“ vo svete. Garantom na Slovensku je SSŠLB, sú to zároveň hlavné témy XX. Slovenských dialógov o bolesti, výročného kongresu spoločnosti, ktorý sa koná 8. – 9. júna 2012 v Ružomberku.

MUDr. Marta Kulichová, CSc.

Paliatívna medicína a liečba bolesti

Ročník 5, 2012, číslo 1, vychádza 3-krát ročne

Vychádza v spolupráci s:

- Slovenskou spoločnosťou pre štúdium a liečbu bolesti (www.pain.sk)
- Českou spoločnosťou paliatívnej medicíny (www.paliativnimedicina.cz).

Redakčná rada:

prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.,
doc. MUDr. Peter Beržinec, CSc.,
doc. PhDr. Mgr. Patrícia Dobříková, PhD.,
MUDr. Stanislav Fabuš,
MUDr. Darina Hasarová,
MUDr. Hedviga Jakubíková, PhD.
MUDr. Mária Jasenková,
MUDr. Ladislav Kabelka, Ph.D.,
MUDr. Peter Križan, CSc.,
MUDr. Kristína Križanová,
MUDr. Marta Kulichová, CSc.,
doc. MUDr. Igor Martuliak, PhD.,
Mgr. Jiří Prokop, Ph.D.,
MUDr. Olga Sadovská,
MUDr. Ondřej Sláma, Ph.D.,
Kjell Erik Strømskag, MD, PhD.
prof. MUDr. Jiří Vorlíček, CSc.

Odborní editori:

MUDr. Kristína Križanová
MUDr. Marta Kulichová, CSc.

Editorka rubriky Zo zahraničnej tlače:

MUDr. Hedviga Jakubíková, PhD.

Vydavateľ:

SOLEN, s.r.o.

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Adresa redakcie:

SOLEN, s.r.o., Lovinského 16, 811 04 Bratislava, www.solen.sk
tel.: 02/5465 1381, fax: 02/5465 1384, redakcia@solen.sk

Redaktorka:

Mgr. Miroslava Doubková,
02/5413 1381, 0911 900 599, doubkova@solen.sk

Grafická úprava a sadzba:

Ján Kopčok, kopcok@solen.sk

Obchodné oddelenie:

Renata Kajjanovicová, 02/54 65 06 47, kajjanovicova@solen.sk

Predplatné na rok 2012:

Cena predplatného za 3 čísla na rok 2012 je 9 €.

Časopis si môžete objednať na www.solen.sk,

e-mailom: predplatne@solen.sk,

faxom: 02/5465 1384

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV3582/09

ISSN 1337-6896

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca (BMS).

Citácie sú spracované v CiBaMed.

Citacíny index: Paliat. med. liec. boles.

Vydavateľstvo SOLEN, s.r.o., SR má na základe zakúpenej licencie výhradné právo na preberanie a publikáciu článkov z časopisov vydavateľstva SOLEN, s.r.o., ČR.

Akákoľvek časť obsahu alebo článku nesmie byť kopírovaná alebo inak rozmnožovaná s cieľom ďalšieho šírenia akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme bez písomného súhlasu vydavateľstva SOLEN, s.r.o., ako vlastníka autorských práv.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.